प्राचीनावीतितया तर्पणीयर्षिभेदे । द्वादशर्षितर्पणानन्तरम् । "प्राचीनावीती" "सुमन्तुजैमिनिवैशम्पायनपैलसूत्रभाष्यभारतमहाभारतधर्म्माचार्याजानन्तिवाहविगार्ग्यगौतमशाकल्यबाभ्रव्यमाण्डव्यमाण्डूकेया गार्गी वाचक्नवी बड़वा प्रातीथेयी सुलभा मैत्रेयी कहोलं कौषीतकं पैङ्ग्यं महापैङ्ग्यं सुयज्ञं साङ्ख्यायनमैतरेयं महैतरेयं शाकलं बाष्कलं सुजातवक्त्रमौदवाहिं महौदवाहिं सौजामिं शौनकमाश्वलायनं ये चान्ये आचार्य्यास्ते सर्वे तृप्यन्त्विति" आश्व०गृ० ३,४,४, "त्रयोविंशति वाक्यानि तत्र कहोलादिषु अर्थात् तर्पयामीतिशब्दः कार्य्यः । सर्व्वत्र प्रतिवाक्यं तर्पणङ्कुर्य्यात् "एकमन्त्राणि कर्म्माणीति" न्यायात्" नारा० । "औदवाहेश्च शाण्डिल्याच्च शाण्डिल्यः" शत०ब्रा०१४,७,३,२६, वंशवर्णने

औदश्वित त्रि० उदश्विति तक्रभेदे संस्कृतः अण् । उदश्विद्रूपतक्रे संस्कृतभक्ष्यद्रव्ये । पक्षे ठक् उदश्वित्कोऽप्यत्र उदश्विदिव अङ्गुल्या० ठक् । औदश्वित्क तत्सदृशे त्रि० ।

औदस्थान त्रि० उदस्थानं शीलमस्य छत्रा० ण । १उदस्थानशीले । उदस्थाने भवः उत्सा०अञ् ।२उदकस्थानभवे च ।

औदार्य्य न० उदारस्य भावः गुणवचनत्वात् ष्यञ् । उदारतायाम् । "औदार्य्यञ्च नायकयोरयत्नसिद्धसात्त्विकालङ्कारविशेषः । यथाह सा० द० "शोभा कान्तिश्च दीप्तिश्च माधुर्य्यञ्च प्रगल्भता । औदार्य्यं धैर्य्यमित्येते सप्तैव स्युरयत्नजाः" इति विभज्य । "औदार्य्यं विनयः सदेति" लक्षितम् । सात्त्विकपुरुषगुणभेदश्च यथाह तत्रैव । "शोभा विलासो माधुर्य्यं गाम्भीर्य्यं धैर्य्यतेजसी । ललितौदार्य्यमित्यष्टौ सत्वजाः पौरुषागुणाः" इति विभज्य । "दानं सप्रियभाषणमौदार्य्यं शत्रुमित्रयोः समतेति" लक्षितम् ।२वाक्यस्यार्थसम्पत्तौ च । "ससौष्ठवौदार्य्य विशेषशालिनीं विनिश्चितार्थामिति वाचमाददे" किरा० । "औदार्य्यमर्थसम्पत्तिः" मल्लि० । तच्च वाग्गुणभेदः "संस्कारवत्त्वमौदार्य्यमित्यादिना" हेमच०वाग्गुणदर्शने उक्तेः ।

औदासीन्य न० उदासीनस्य भावः ष्यञ् । शुभाशुभयोरुपेक्षायाम् ताटस्थ्ये । "पर्य्याप्तोऽसि प्रजाः पातुमौदासीन्येन वर्त्तितुम्" रघुः । २राहित्ये ३रागनिवृत्तौ च "न च स्वभावप्राप्तहन्त्यर्थानुरागेण नञः शक्यमप्राप्तक्रियार्थत्वं कल्पयितुम्, हननक्रियानिवृत्त्यौदासीन्यव्यतिरेकेण" "अभावबुद्धिश्चौदासीन्यकारणम्" "तस्मात् प्रसक्तक्रियानिवृत्त्यौदासीन्यमेव "ब्राह्मणो न हन्तव्य" इत्यादिषु प्रतिषेधार्थं मन्यामहे" इति च शारीरकभाष्यम् ।

औदास्य न० उदास्ते उद्+आस-अच् तस्य भावः ष्यञ् । वैराग्ये रागशून्यतायाम् २मनोयोगविरहे । "औदास्य संविदवलम्बितशून्यमुद्रामस्मिन्दृशोर्निपतितामवगम्य भैम्याः" नैष० "क्षौणीविलिखनहेतोर्वयमपि कुब्जाः किमौदास्यम्" पद्यावली ।

औदुम्बरक पु० उदुम्बरस्य विषयोदेशः राजन्या० वुञ् । १उदुम्बरविषये देशे । तस्य समूह इत्यधिकारात् राजन्या० वुञ् । २तत्समूहे न० ।

औदुम्बरायण पुंस्त्री उदुम्बरस्य गोत्रापत्यम् नडा० फक् । उदुम्बरस्य गोत्रापत्ये । अनन्तरापत्ये तु इञ् । औदुम्बरि तदीयानन्तरापत्ये पुंस्त्री स्त्रियां ङीप् ।

औद्गात्र न० उद्गातुर्धर्म्मम् ऋदन्तत्वात् अञ् । उद्गातुः ऋत्विग्भेदस्य १धर्म्मे "स्वरित्यौद्गात्र आहवनीये" कात्या०२५,१,८, उद्गातृवेदावहिते भ्रेषे स्वरित्याहवनीये जुहोति" कर्कः । उद्गातुः कर्म्म भावो वा उद्गात्रा० अण् । उद्गातुः उच्चैर्गानात्मके २कर्म्मणि ३तद्भावे च ।

औद्गाहमानि पुंस्त्री उदगाहमानस्यापत्यम् इञ् ततोयूनि फक् तस्य पैला० लुक् । १उद्गाहमानस्यापत्ये २तदीये युवापत्ये च स्त्रियां गौरा० ङीष् । ततो भवादौ गहा० छ । औद्गाहमानीय तद्भवादौ त्रि० ।

औद्ग्रभण त्रि०उद्ग्रहणाय साधु अण् वेदेहस्य भः । ऊर्द्ध्वग्रहणसाधने "सर्वाणि ह वै दीक्षाया यजूंष्यौद्ग्रभणानि" उद्गृभ्णीते वा एषोऽस्माल्लोकाद्देवलोकमभि यद्दीक्षते" शत०ब्रा० ३,१,४,१, "औद्ग्रभणानि जुहोति स्थाल्याः स्रुवेणाकृत्या इति प्रतिमन्त्रम्" कात्या० ७,३,१६ । भत्वाभावे औद्ग्रहणमप्यत्र ।

औद्दण्डक त्रि० उद्दण्डस्य सन्निकृष्टदेशादि अरीहणा० वुञ् । उद्दण्डसन्निकृष्टदेशादौ ।

औद्दालक न० उद्दालेन उद्दलनेन निर्वृत्तः अण् संज्ञायां कन् । "प्रायो वल्मीकमध्यस्थाः कपिलाः स्वल्पकीटकाः । कुर्वन्ति कपिलं स्वल्पं तत् स्यादौद्दालकं मधु" इत्युक्ते वल्मीककीटसम्भृते मधुनि "औद्दालकं रुचिकरं स्वर्य्यं कुष्ठविषापहम् । कषायमुष्णमम्लञ्च कटुपाकञ्च पित्तकृत्" तद्गुणा वैद्यकोक्ताः ज्ञेयाः ।

औद्दालकि पुंस्त्री उद्दालकस्यर्षेरपत्यम् इञ् । उद्दालकापत्ये गौतमे ऋषौ स्त्रियां मनुष्यजातित्वात् ङीष् । ततः